

1933

Η Κάρλα κατάλαβε ότι οι γονείς της ήταν έτοιμοι να πιάσουν τον καβγά. Με το που μπήκε στην κουζίνα, ένιωσε την εχθρότητα να σέρνεται σαν τον παγωμένο άνεμο που σαρώνει τους δρόμους του Βερολίνου πριν από μια φλεβιαριάτικη χιονοθύελλα. Με το ζόρι κρατήθηκε να μην κάνει μεταβολή και ξαναβγεί απ' την κουζίνα.

Οι γονείς της δε συνήθιζαν να καβγαδίζουν. Συνήθως συμπεριφέρονταν με τρυφερότητα ο ένας στον άλλο –και με το παραπάνω. Η Κάρλα ζάρωνε από αμηχανία όταν τους έβλεπε να φιλιούνται μπροστά σε άλλους. Οι φίλοι της το έβρισκαν αλλόκοτο, μα οι γονείς της όχι. Μια φορά, η Κάρλα το είχε πει της μητέρας της. Εκείνη είχε γελάσει ευχαριστημένη και της είχε απαντήσει: «Την επομένη του γάμου μας, μας χώρισε ο Μεγάλος Πόλεμος». Δε θα το καταλάβαινες αν δεν το ήξερες, αλλά είχε γεννηθεί Αγγλίδα. «Εγώ έμεινα στο Λονδίνο, ενώ εκείνος γύρισε στη Γερμανία και κατατάχθηκε στο στρατό». Η Κάρλα είχε ακούσει πολλές φορές αυτή την ιστορία, μα η μητέρα της δεν κουραζόταν να την επαναλαμβάνει. «Νομίζαμε ότι ο πόλεμος θα κρατήσει τρεις μήνες, αλλά έκανα να τον δω πέντε χρόνια. Όλο εκείνο το διάστημα αποθυμούσα να τον αγγίξω. Τώρα, δε χορταίνω να το κάνω».

Τα ίδια χάλια είχε κι ο πατέρας της. «Η μητέρα σου είναι η πιο έξυπνη γυναίκα που έχω γνωρίσει στη ζωή μου», της είχε πει πριν από μερικές ημέρες, εδώ ακριβώς, στην κουζίνα. «Γι' αυτό την πα-

ντρεύτηκα. Δεν έπαιξε κανένα ρόλο το...» Είχε αφήσει τη φράση του μισή κι είχαν γελάσει συνωμοτικά αυτός κι η μητέρα, λες και η Κάρλα στα έντεκά της χρόνια δεν ήξερε τίποτα περί σεξ. Τι ενοχλητικό...

Αραιά και πού, όμως, καβγάδιζαν. Η Κάρλα είχε μάθει τα σημάδια του επερχόμενου καβγά. Και τώρα τα έβλεπε παντού.

Κάθονταν αντικριστά στο τραπέζι της κουζίνας. Ο πατέρας φορούσε ένα αυστηρό γκριζο κοστούμι, κολλαριστό λευκό πουκάμισο και μαύρη μεταξωτή γραβάτα. Έδειχνε κομπός όπως πάντα, κι ας είχαν αρχίσει να αραιώνουν τα μαλλιά του και το γιλέκο του φούσκωνε λιγάκι κάτω από τη χρυσή αλυσίδα του ρολογιού του. Στο πρόσωπό του υπήρχε μια έκφραση παγερός, ψεύτικης ηρεμίας. Η Κάρλα το ήξερε αυτό το ύφος. Ο πατέρας το έπαιρνε κάθε φορά που κάποιο μέλος της οικογένειας είχε κάνει κάτι που τον θύμωνε.

Στα χέρια του κρατούσε το εβδομαδιαίο περιοδικό στο οποίο δούλευε η μητέρα, το *Δημοκράτη*. Η μητέρα έγραφε εκεί μια στήλη πολιτικού και διπλωματικού κουτσομπολιού υπογράφοντας ως Λαΐδη Μοντ. Ο πατέρας έπιασε να διαβάζει δυνατά:

«“Ο καινούριος μας καγκελάριος, χερ Άντολφ Χίτλερ, έκανε το ντεμπούτο του στους διπλωματικούς κύκλους στη δεξίωση που παρέθεσε ο Πρόεδρος Χίντενμπουργκ”».

Ο Πρόεδρος ήταν ο αρχηγός του κράτους, αυτό το ήξερε η Κάρλα. Ήταν εκλεγόμενος, αλλά το αξίωμά του τον τοποθετούσε υπεράνω των μικροδιαξιφισμών της καθημερινής πολιτικής και ενεργούσε ως διαιτητής. Ο καγκελάριος ήταν ο πρωθυπουργός. Ο Χίτλερ είχε γίνει πρωθυπουργός παρ’ ότι το Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα του δεν είχε την απόλυτη πλειοψηφία στο Ράιχστακ –το γερμανικό Κοινοβούλιο– κι έτσι για την ώρα τα άλλα κόμματα μπορούσαν να περιορίζουν τις ακρότητες των Ναζί.

Ο πατέρας μιλούσε με αηδία, σαν να αναφερόταν σε κάτι απωθητικό, σε υπόνομο ας πούμε.

«“Έδειχνε να μην αισθάνεται άνετα στο επίσημο φράκο του”».

Η μητέρα της Κάρλα έπινε τον καφέ της κοιτάζοντας έξω από το παράθυρο, σαν να έβρισκε ιδιαίτερα ενδιαφέρον το θέαμα των ανθρώπων που έτρεχαν στις δουλειές τους τυλιγμένοι με κασκόλ και γάντια. Κι εκείνη προσποιούνταν την ήρεμη, αλλά η Κάρλα ήξερε ότι απλώς περίμενε την κατάλληλη στιγμή για να μιλήσει.

Η υπηρέτρια, η Άντα, στεκόταν μπροστά στον πάγκο της κουζί-

νας κι έκοβε τυρί σε λεπτές φέτες. Έφερε κι ακούμπησε ένα πιάτο μπροστά στον πατέρα, αλλά εκείνος το αγνόησε.

«Ο χερ Χίτλερ γοητεύτηκε εμφανώς από την Ελιζαμπέτα Τσερούτι, την καλλιεργημένη σύζυγο του Ιταλού πρεσβευτή, που φορούσε μια βελούδινη ροζ τουαλέτα γαρνιρισμένη με γούνα»».

Η μητέρα περιέγραφε το ντύσιμο των προσώπων που παρουσίαζε. Έλεγε ότι αυτό βοηθούσε τον κόσμο να τους αναπλάσει με τη φαντασία του. Η ίδια είχε φίνα ρούχα, αλλά οι καιροί ήταν δύσκολοι και είχε χρόνια να αγοράσει κάτι καινούριο. Σήμερα έδειχνε κομψή και λεπτή με ένα μπλε μαρέν φόρεμα από κασμίρι, που κατά πάσα πιθανότητα είχε την ηλικία της Κάρλα.

«Η σινιόρα Τσερούτι, που είναι Εβραία, είναι ένθερμη οπαδός του φασισμού, κι οι δυο τους συνομίλησαν αρκετά λεπτά. Να ικέτεψε τάχα τον Χίτλερ να άψει να αναμοχλεύει μίσση κατά των Εβραίων;» Ο πατέρας κοπάνησε το περιοδικό στο τραπέζι.

Εδώ είμαστε, συλλογίστηκε η Κάρλα.

«Καταλαβαίνεις ότι αυτό θα εξοργίσει τους Ναζί», είπε ο πατέρας.

«Το ελπίζω», αποκρίθηκε παγερά η μητέρα. «Την ημέρα που θα είναι ευχαριστημένοι με τα γραπτά μου, θα παραιτηθώ».

«Γίνονται επικίνδυνοι όταν εξοργίζονται».

Τα μάτια της μητέρας σπίθισαν από οργή.

«Βάλτερ, μη μου φέρεσαι πατερναλιστικά εμένα. Το ξέρω πως είναι επικίνδυνοι. Γι' αυτό τους αντιμάχομαι».

«Απλώς δε βλέπω γιατί θα πρέπει να τους εξοργίζεις».

«Εσύ τους επιτίθεσαι στο Ράιχστακ». Ο πατέρας ήταν βουλευτής του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος.

«Εγώ συμμετέχω σε συζητήσεις με επιχειρήματα».

Κλασικά πράγματα, συλλογίστηκε η Κάρλα. Ο πατέρας είναι λογικός, προσεκτικός, νομοταγής. Η μητέρα έχει στυλ και χιούμορ. Εκείνος έκανε το δικό του με ήρεμη επιμονή, εκείνη με γοητεία και θράσος. Δε συμφωνούσαν ποτέ.

«Εγώ δεν κάνω έξω φρενών τους Ναζί», πρόσθεσε ο πατέρας.

«Ίσως επειδή δεν τους βλέπεις ιδιαίτερα».

Ο πατέρας εκνευρίστηκε με τη γρήγορη εξυπνακίστικη απάντησή της. Η φωνή του υψώθηκε.

«Κι εσύ νομίζεις ότι τους βλέπεις με τα αστεία σου;»

«Εγώ τους κοροϊδεύω».

«Υποκαθιστάς τα επιχειρήματα με κοροϊδίες».

«Πιστεύω ότι μας χρειάζονται και τα δυο».

Ο πατέρας θύμωσε ακόμα περισσότερο.

«Όμως, Μοντ, δεν καταλαβαίνεις ότι βάζεις και τον εαυτό σου και την οικογένειά σου σε κίνδυνο;»

«Αντιθέτως. Αληθινά επικίνδυνο είναι να μην κοροϊδεύεις τους Ναζί. Πώς θα είναι η ζωή των παιδιών μας αν η Γερμανία γίνει φασιστικό κράτος;»

Αυτού του είδους οι συζητήσεις έκαναν την Κάρλα να νιώθει ναυτία. Δεν άντεχε ν' ακούει ότι κινδύνευε η οικογένειά της. Η ζωή έπρεπε να συνεχιστεί όπως ήταν ανέκαθεν. Ευχόταν να περάσει τη ζωή της καθισμένη ως την αιωνιότητα στην κουζίνα, με τους γονείς της αντικριστά στο τραπέζι, την Άντα στον πάγκο και τον αδερφό της τον Έρικ να τρέχει πέρα δώθε στο πάνω πάτωμα, έχοντας αργή-σει ξανά. Γιατί ν' αλλάξει οτιδήποτε;

Από την ημέρα που γεννήθηκε, άκουγε πολιτικές συζητήσεις την ώρα του πρωινού και πίστευε πως καταλάβαινε τι έκαναν οι γονείς της, πώς σχεδίαζαν να φτιάξουν τη Γερμανία καλύτερη για όλους. Τώρα τελευταία, όμως, είχαν αρχίσει να μιλάνε διαφορετικά. Έδειχναν να σκέφτονται πως ένας τρομερός κίνδυνος ελλόχευε, ένας κίνδυνος που η Κάρλα δεν μπορούσε να προσδιορίσει.

«Ο Θεός ξέρει πως κάνω ό,τι μπορώ για να συγκρατήσω τον Χίτλερ και τη συμμορία του», είπε ο πατέρας.

«Το ίδιο κι εγώ. Όταν όμως το κάνεις εσύ, πιστεύεις πως ακολουθείς μια συνετή τακτική». Το πρόσωπο της μητέρας σκλήρυνε. «Όταν το κάνω εγώ, με κατηγορείς ότι θέτω σε κίνδυνο την οικογένεια».

«Και έχω δίκιο», αποκρίθηκε ο πατέρας. Επάνω που άρχιζε ο καβγάς, κατέβηκε ο Έρικ καλπάζοντας σαν άλογο στη σκάλα και όρμησε στην κουζίνα με τη σχολική του τσάντα κρεμασμένη στον ώμο. Ήταν δεκατριών, δυο χρόνια μεγαλύτερος από την Κάρλα, και στο πάνω χέιλι του φύτρωναν άσχημες μαύρες τρίχες. Όταν ήταν μικροί, η Κάρλα κι ο Έρικ έπαιζαν πάντα μαζί. Εκείνες οι μέρες όμως είχαν περάσει πια, κι απ' όταν ο Έρικ ψήλωσε πολύ είχε αρχίσει να κάνει πως θεωρούσε μικρή και χαζή την Κάρλα. Στην πραγματικότητα εκείνη ήταν πιο έξυπνη και ήξερε ένα σωρό πράγματα που αυτός δεν τα καταλάβαινε, όπως η μηνιαία περίοδος των γυναικών.

«Αυτό το κομμάτι που έπαιξες τελευταίο ποιο ήταν;» ρώτησε ο Έρικ τη μητέρα.

Το πιάνο τούς ξυπνούσε συχνά το πρωί. Ήταν ένα μεγάλο Στά-

ινγουεί με ουρά, που το είχαν κληρονομήσει, όπως και το σπίτι, από τους γονείς του πατέρα. Η μητέρα έπαιζε πιάνο το πρωί επειδή, όπως έλεγε, την υπόλοιπη μέρα ήταν πολύ απασχολημένη και το βράδυ πολύ κουρασμένη. Το πρωί είχε παίξει μια σονάτα του Μότσαρτ κι ένα κομμάτι τζαζ.

«Λέγεται “*Tiger Rag*”», απάντησε τώρα στον Έρικ. «Θέλεις λίγο τυρί;»

«Η τζαζ είναι παρακμιακή», είπε ο Έρικ.

«Μη λες χαζομάρες».

Η Άντα έδωσε στον Έρικ ένα πιάτο με τυρί και λουκάνικα κι εκείνος άρχισε να τα καταβροχθίζει. Η Κάρλα θεωρούσε απαίσιους τους τρόπους του.

«Έρικ, ποιος σ’ τις μαθαίνει αυτές τις ανοησίες;» ρώτησε αυστηρά ο πατέρας.

«Ο Χέρμαν Μπράουν λέει πως η τζαζ δεν είναι μουσική, αλλά νέγκρικη φασαρία». Ο Χέρμαν ήταν ο καλύτερος φίλος του Έρικ κι ο πατέρας του μέλος του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος.

«Θα έπρεπε να δοκιμάσει να παίξει τζαζ ο Χέρμαν», είπε ο πατέρας. Κοίταξε τη μητέρα κι η έκφρασή του μαλάκωσε. Εκείνη του χαμογέλασε, κι αυτός συνέχισε: «Η μητέρα σου προσπάθησε πριν από πολλά χρόνια να με μάθει ράγκταϊμ, αλλά δεν πέτυχα ποτέ το ρυθμό».

Η μητέρα έβαλε τα γέλια.

«Ήταν σαν να προσπαθούσα να μάθω μια καμηλοπάρδαλη να κάνει πατινάζ», είπε.

Ανακουφισμένη, η Κάρλα κατάλαβε πως ο καβγάς είχε τελειώσει. Άρχισε να νιώθει καλύτερα. Πήρε μια φέτα μαύρο ψωμί και τη βούτηξε στο γάλα της.

Τώρα όμως ήθελε καβγά ο Έρικ.

«Οι νέγροι είναι κατώτερη φυλή», είπε αγέρωχα.

«Αμφιβάλλω γι’ αυτό», αποκρίθηκε υπομονετικά ο πατέρας. «Αν βάλεις ένα νεγράκι σ’ ένα ωραίο σπίτι γεμάτο βιβλία και πίνακες και το στείλεις σε ακριβό σχολείο με καλούς δασκάλους, μπορεί ν’ αποδειχτεί πως είναι πιο έξυπνο από σένα».

«Αυτό είναι γελοίο!» διαμαρτυρήθηκε ο Έρικ.

Τότε όμως επενέβη η μητέρα.

«Πάψε ν’ αποκαλείς τον πατέρα σου γελοίο, μικρέ ανόητε». Μίλησε μαλακά, είχε ξεσπάσει όλο της το θυμό στον άντρα της. Ακου-

γόταν απλώς απογοητευμένη. «Δεν ξέρεις τι λες. Ούτε κι ο Χέρμαν Μπράουν ξέρει».

«Η άρια φυλή όμως είναι ανώτερη», είπε ο Έρικ. «Εμείς κυβερνάμε τον κόσμο!»

«Οι Ναζί φίλοι σου είναι ανιστόρητοι», είπε ο πατέρας. «Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι έχτισαν τις πυραμίδες όταν οι Γερμανοί ζούσαν σε σπηλιές. Το Μεσαίωνα τον κόσμο τον κυβερνούσαν οι Άραβες. Μουσουλμάνοι έκαναν ασκήσεις άλγεβρας όταν οι Γερμανοί ηγεμόνες δεν ήξεραν να γράψουν ούτε τ' όνομά τους. Ο πολιτισμός δεν έχει καμία σχέση με τη φυλή».

Η Κάρλα ζάρωσε το μέτωπό της και ρώτησε:

«Με τι έχει σχέση τότε;»

Ο πατέρας την κοίταξε τρυφερά.

«Να μια πολύ καλή ερώτηση. Είσαι πολύ έξυπνη που την κάνεις». Η Κάρλα έλαμψε ολόκληρη από τον έπαινο. «Οι πολιτισμοί ακμάζουν και παρακμάζουν –των Κινέζων, των Αζτέκων, των Ρωμαίων–, αλλά κανείς δεν ξέρει πραγματικά το γιατί».

«Φάτε και φορέστε τα παλτά σας», είπε η μητέρα. «Περνάει η ώρα».

Ο πατέρας έβγαλε το ρολόι του από το τσεπάκι του γιλέκου του και το κοίταξε ανασηκώνοντας τα φρύδια.

«Δεν είναι αργά».

«Πρέπει να πάω την Κάρλα στους Φρανκ», του απάντησε η μητέρα. «Το σχολείο των κοριτσιών θα μείνει κλειστό σήμερα, γιατί επισκευάζουν τον καυστήρα. Η Κάρλα θα περάσει τη μέρα της με τη Φρίντα».

Η Φρίντα Φρανκ ήταν η καλύτερη φίλη της Κάρλα. Κι οι μητέρες τους ήταν οι καλύτερες φίλες. Όταν ήταν νέοι, μάλιστα, η μητέρα της Φρίντα, η Μόνικα, ήταν ερωτευμένη με τον πατέρα. Επρόκειτο για κάτι ξεκαρδιστικό, που η γιαγιά της Φρίντα το είχε αποκαλύψει μια μέρα, αφού ήπια παραπάνω Ζεκτ απ' όσο άντεχε.

«Δεν μπορεί να κρατήσει η Άντα την Κάρλα;» ρώτησε ο πατέρας.

«Έχει να πάει στο γιατρό».

«Α».

Η Κάρλα περίμενε να ρωτήσει ο πατέρας τι είχε η Άντα, αλλά εκείνος κούνησε το κεφάλι σαν να ήξερε, κι έκρυψε το ρολόι του. Η Κάρλα ήθελε να ρωτήσει, αλλά κάτι μέσα της της έλεγε να μην

το κάνει. Σημείωσε στο μυαλό της να ρωτήσει αργότερα τη μητέρα της. Και το ξέχασε αμέσως.

Ο πατέρας έφυγε πρώτος, αφού φόρεσε ένα μακρύ μαύρο παλτό. Ύστερα ο Έρικ φόρεσε το σχολικό του πηλήκιο –όσο πιο πίσω γινόταν χωρίς να του πέσει, όπως ήταν μόδα στους φίλους του– κι ακολούθησε τον πατέρα.

Η Κάρλα κι η μητέρα της βοήθησαν την Άντα να μαζέψει το τραπέζι. Η Κάρλα αγαπούσε την Άντα σχεδόν όσο και τη μητέρα της. Όταν ήταν μικρή και μέχρι να πάει σχολείο, η Άντα ασχολιόταν αποκλειστικά μαζί της, γιατί η μητέρα εργαζόταν πάντα. Η Άντα δεν είχε παντρευτεί ακόμα. Ήταν είκοσι εννιά χρονών και ασχημούλα, αλλά είχε ένα υπέροχο και καλοσυνάτο χαμόγελο. Το περασμένο καλοκαίρι είχε ένα ειδύλλιο με έναν αστυνομικό, μα δεν κράτησε πολύ.

Η Κάρλα κι η μητέρα της στάθηκαν μπροστά στον καθρέφτη του χολ και φόρεσαν τα καπέλα τους. Η μητέρα διάλεξε ένα σκούρο μπλε από κετσέ με στρογγυλό και στενό μπορ, σαν αυτά που φορούσαν όλες οι γυναίκες. Το έγειρε όμως στο πλάι, μ' έναν πολύ κομψό τρόπο. Η Κάρλα, που φορούσε τον πλεχτό σκούφο της, αναρωτήθηκε αν θα αποκτούσε ποτέ το στυλ της μητέρας της. Η μητέρα έμοιαζε με πολεμική θεά, και ο μακρὺς λαιμός και το σαγόνι της έδειχναν σκαλισμένα σε λευκό μάρμαρο. Όμορφη, αλλά όχι χαριτωμένη. Η Κάρλα είχε τα ίδια μαύρα μαλλιά και πράσινα μάτια, αλλά έμοιαζε περισσότερο με στρουμπουλή κούκλα παρά με άγαλμα. Κάποτε, είχε κρυφακούσει τη γιαγιά της να λέει στη μητέρα της: «Το ασχημόπαπό σου κάποτε θα γίνει κύκνος. Θα το δεις». Η Κάρλα περίμενε ακόμα να συμβεί αυτό.

Όταν η μητέρα ετοιμάστηκε, βγήκαν στο δρόμο. Το σπίτι τους ήταν μέρος μιας σειράς κομψών κτιρίων στην περιοχή του Μίτε, του παλιού κέντρου της πόλης, όπου κατοικούσαν υψηλόβαθμοι κρατικοί λειτουργοί και αξιωματικοί, όπως ήταν ο παππούς της Κάρλα, ο οποίος εργαζόταν στα κοντινά κυβερνητικά κτίρια.

Η Κάρλα κι η μητέρα της διέσχισαν τη λεωφόρο Ούντερ ντεν Λίντεν με ένα τραμ, κι ύστερα πήραν το μετρό από το σταθμό της Φρίντριχ Στράσε μέχρι το σταθμό του Ζωολογικού Κήπου. Οι Φρανκ έμεναν στο νοτιοδυτικό προάστιο Σένεμπεργκ.

Η Κάρλα ήλπιζε να δει τον αδερφό της Φρίντα τον Βέρνερ, που ήταν δεκατεσσάρων χρονών. Της άρεσε ο Βέρνερ. Μερικές φορές, η

Κάρλα κι η Φρίντα φαντάζονταν πως παντρεύονταν η μια τον αδερφό της άλλης, έμεναν σε διπλανά σπίτια και τα παιδιά τους ήταν οι καλύτεροι φίλοι. Για τη Φρίντα ήταν ένα απλό παιχνίδι, αλλά η Κάρλα το έπαιρνε πολύ στα σοβαρά. Ο Βέρνερ ήταν ωραίος και μεγάλος και δεν έκανε χαζομάρες σαν τον Έρικ. Στο κουκλόσπιτο που είχε στο δωμάτιό της, η μητέρα κι ο πατέρας κοιμούνται μαζί στο διπλό κρεβάτι-μινιατούρα και τα ονόματά τους ήταν Κάρλα και Βέρνερ. Αυτό όμως δεν το ήξερε κανείς, ούτε καν η Φρίντα.

Η Φρίντα είχε έναν ακόμα αδερφό, τον Άξελ, επτά χρονών, αλλά αυτός είχε γεννηθεί με δισχιδή ράχη, μια πάθηση της σπονδυλικής στήλης, και χρειαζόταν συνεχή ιατρική φροντίδα. Τον είχαν σε ένα ειδικό νοσοκομείο στα περίχωρα του Βερολίνου.

Η μητέρα ήταν ανήσυχη σ' όλη τη διαδρομή.

«Ελπίζω όλα να πάνε καλά», μονολόγησε μουρμουριστά καθώς έβγαιναν από το τρένο.

«Ασφαλώς και όλα θα πάνε καλά», της είπε η Κάρλα. «Θα περάσω υπέροχα με τη Φρίντα».

«Δεν εννοούσα αυτό, αλλά εκείνο που έγραψα για τον Χίτλερ».

«Κινδυνεύουμε; Είχε δίκιο ο πατέρας;»

«Ο πατέρας σου συνήθως έχει δίκιο».

«Τι θα μας συμβεί αν ενοχλήσαμε τους Ναζί;»

Η μητέρα την κοίταξε παράξενα κι ύστερα είπε:

«Θεέ μου, σε τι κόσμο σε έχω φέρει;» Και δεν ξαναμίλησε.

Αφού περπάτησαν δέκα λεπτά περίπου, έφτασαν σε μια μεγάλο-πρεπη βίλα μέσα σ' ένα μεγάλο κήπο. Οι Φρανκ ήταν πλούσιοι. Ο πατέρας της Φρίντα, ο Λούντβιχ, είχε ένα εργοστάσιο που έφτιαχνε ραδιόφωνα. Στο δρομάκι του κήπου βρίσκονταν δυο αυτοκίνητα. Το μεγάλο, μαύρο και γυαλιστερό, ήταν του χερ Φρανκ. Η μηχανή δούλευε κι ένα σύννεφο γαλάζιων ατμών έβγαινε από την εξάτμιση. Ο σοφέρ, ο Ρίτερ, με στολή και ψηλές μπότες, στεκόταν δίπλα του με το πηλήκιο του στο χέρι. Υποκλίθηκε και τους χαιρέτησε.

«Καλημέρα, φράου Φον Ούλριχ».

Το δεύτερο αυτοκίνητο ήταν ένα μικρό πράσινο διθέσιο. Ένας κοντός άντρας με γκριζα γένια βγήκε απ' το σπίτι κρατώντας μια δερμάτινη τσάντα και χαιρέτησε βγάζοντας το καπέλο τη μητέρα καθώς έμπαινε στο μικρό αυτοκίνητο.

«Τι γυρεύει εδώ τόσο πρωί ο δόκτωρ Ρότμαν;» αναρωτήθηκε ανήσυχη η μητέρα.

Το έμαθαν αμέσως. Στην πόρτα εμφανίστηκε η μητέρα της Φρίντα, η Μόνικα, μια ψηλή γυναίκα με πλούσια κόκκινα μαλλιά. Είχε ανήσυχη έκφραση. Αντί να τις καλωσορίσει, στάθηκε στην πόρτα λες και ήθελε να τους εμποδίσει την είσοδο.

«Η Φρίντα έχει ιλαρά!» είπε.

«Πόσο λυπάμαι!» αποκρίθηκε η μητέρα. «Πώς είναι;»

«Απαίσια. Έχει πυρετό και βήχα. Ο Ρότμαν όμως λέει πως θα της περάσει. Αλλά στο μεταξύ είναι σε καραντίνα».

«Φυσικά. Εσύ την έχεις περάσει;»

«Ναι, όταν ήμουν μικρή».

«Κι ο Βέρνερ την έχει περάσει. Θυμάμαι πως είχε γεμίσει ολόκληρος κοκκινίλες. Ο άντρας σου όμως;»

«Κι ο Λούντι την πέρασε όταν ήταν παιδί».

Οι δυο γυναίκες κοίταζαν την Κάρλα. Αυτή δεν είχε περάσει ιλαρά. Και κατάλαβε πως δε θα μπορούσε να περάσει τη μέρα της με τη Φρίντα.

Η Κάρλα απογοητεύτηκε, αλλά η μητέρα της ταράχτηκε πολύ.

«Το τεύχος αυτής της εβδομάδας είναι εκλογικό», είπε. «Δε γίνεται να απουσιάσω». Έδειχνε πανικόβλητη. Όλοι οι μεγάλοι ανησυχούσαν για τις εθνικές εκλογές που θα γίνονταν την ερχόμενη Κυριακή. Η μητέρα κι ο πατέρας φοβούνταν ότι οι Ναζί μπορεί να τα πήγαιναν τόσο καλά, ώστε να αποκτούσαν τον πλήρη έλεγχο της κυβέρνησης. «Κι επιπλέον έρχεται απ' το Λονδίνο η πιο παλιά μου φίλη. Λες να μπορέσω να πείσω τον Βάλτερ να πάρει ρεπό σήμερα για να αναλάβει την Κάρλα;»

«Δεν του τηλεφωνείς;» είπε η Μόνικα.

Δεν ήταν πολλοί εκείνοι που είχαν τηλέφωνο στο σπίτι τους όπως οι Φρανκ. Η Κάρλα κι η μητέρα της μπήκαν στο χολ. Το τηλέφωνο βρισκόταν σ' ένα τραπεζάκι δίπλα στην είσοδο. Η μητέρα σήκωσε το ακουστικό και έδωσε στην τηλεφωνήτρια τον αριθμό του πατέρα στο Ράιχστακ. Τη συνέδεσαν, και του εξήγησε την κατάσταση. Άκουσε την απάντησή του και θύμωσε.

«Το περιοδικό μου θα προτρέψει εκατό χιλιάδες αναγνώστες να υποστηρίξουν το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα», είπε. «Εσύ έχεις να κάνεις κάτι πραγματικά πιο σημαντικό;»

Η Κάρλα μάντευε πώς θα τελείωνε αυτή η λογομαχία. Ο πατέρας την αγαπούσε πολύ, το ήξερε, μα ποτέ δεν την είχε φροντίσει μια ολόκληρη μέρα. Έτσι ήταν οι πατεράδες όλων των φίλων της.

Οι άντρες δεν έκαναν τέτοια πράγματα. Μερικές φορές, όμως, η μητέρα έκανε πως αγνοούσε τους κανόνες με τους οποίους ζούσαν οι γυναίκες.

«Τότε θα αναγκαστώ να την πάρω μαζί μου στο γραφείο», είπε η μητέρα. «Δε θέλω ούτε να σκεφτώ τι θα πει ο Γιόχμαν». Ο χερ Γιόχμαν ήταν ο προϊστάμενός της. «Δεν είναι διόλου φεμινιστής». Κατέβασε το ακουστικό χωρίς να πει αντίο.

Η Κάρλα στενοχωριόταν πολύ όταν καβγάδιζαν οι γονείς της, κι αυτός ήταν ο δεύτερος καβγάς σήμερα. Έκανε όλο τον κόσμο της να κλυδωνίζεται. Πιο πολύ φοβόταν τους καβγάδες, παρά τους Ναζί.

«Πάμε λοιπόν», είπε η μητέρα και στράφηκε προς την εξώπορτα.

Και δε θα δω και τον Βέρνερ, είπε μέσα της στενοχωρημένη η Κάρλα.

Εκείνη τη στιγμή εμφανίστηκε ο πατέρας της Φρίντα, ένας άντρας με ροδαλό πρόσωπο και μικρό μαύρο μουστάκι, ενεργητικός και κεφάτος. Χαιρέτησε χαρούμενα τη μητέρα, που στάθηκε ευγενικά να συζητήσει μαζί του, ενώ η Μόνικα τον βοήθησε να φορέσει ένα μαύρο παλτό με γούνινο γιακά.

Ντυμένος πια, εκείνος πήγε στο κεφαλόσκαλο.

«Βέρνερ!» φώναξε. «Φεύγω χωρίς εσένα!» Φόρεσε ένα γκριζο καπέλο και βγήκε απ' το σπίτι.

«Έτοιμος είμαι, έτοιμος!» φώναξε ο Βέρνερ και κατέβηκε σαν χορευτής τις σκάλες. Ήταν ψηλός σαν τον πατέρα του και πιο όμορφος, με κοκκινόξανθα μαλλιά που τα είχε μακριά. Κρατούσε παραμάσχαλα μια δερμάτινη τσάντα που έδειχνε γεμάτη βιβλία. Στο άλλο χέρι κρατούσε ένα ζευγάρι παγοπέδιλα κι ένα μπαστούνι του χόκεϊ. Φρέναρε μια στιγμή για να χαιρετήσει πολύ ευγενικά τη μητέρα, και να προσθέσει με πολύ πιο χαλαρό ύφος: «Γεια σου, Κάρλα. Η αδερφή μου έπαθε ιλαρά».

Η Κάρλα κοκκίνισε στα καλά καθούμενα.

«Το ξέρω», είπε. Προσπάθησε να βρει κάτι έξυπνο και χαριτωμένο να πει, μα δεν της ήρθε τίποτα. «Εγώ δεν την έχω περάσει, κι έτσι δεν μπορώ να τη δω».

«Εγώ την πέρασα όταν ήμουν μικρός», είπε ο Βέρνερ, μ' ένα ύφος σαν να είχε περάσει πάρα πολύς καιρός από τότε. «Πρέπει να βιαστώ», πρόσθεσε απολογητικά.

Η Κάρλα όμως δεν ήθελε να τον χάσει τόσο γρήγορα και τον ακολούθησε έξω. Ο Ρίτερ κρατούσε ανοιχτή την πίσω πόρτα.

«Τι μάρκα είναι αυτό το αυτοκίνητο;» ρώτησε η Κάρλα. Τα αγόρια ξέρουν πάντα από αυτοκίνητα.

«Μερσέντες-Μπεντς W10, λιμουζίνα».

«Δείχνει πολύ άνετο». Με την άκρη του ματιού της είδε τη μητέρα της να κοιτάζει κάπως έκπληκτη, κάπως σαν να το διασκεδάζε. Κι ο Βέρνερ είπε:

«Θέλετε να σας πάμε κάπου;»

«Ωραία θα ήταν».

«Θα ρωτήσω τον πατέρα μου». Ο Βέρνερ έβαλε το κεφάλι μέσα στ' αυτοκίνητο και είπε κάτι. Κι η Κάρλα άκουσε τον χειρ Φρανκ ν' απαντάει:

«Εντάξει, αλλά γρήγορα!»

«Μπορούμε να πάμε με το αυτοκίνητο!» φώναξε στη μητέρα της η Κάρλα.

Εκείνη δίστασε μια στιγμή. Δεν της άρεσαν οι πολιτικές πεποιθήσεις του χειρ Φρανκ –χρηματοδοτούσε τους Ναζί–, αλλά δε θα αρνιόταν να την πάνε με ένα ζεστό αυτοκίνητο ένα τέτοιο κρύο πρωινό.

«Μεγάλη καλοσύνη σου, Λούντβιχ», είπε.

Μπήκαν. Στο πίσω μέρος υπήρχε χώρος για τέσσερις. Ο Ρίτερ ξεκίνησε μαλακά.

«Υποθέτω πως πάτε στην Κοχ Στράσε», είπε ο χειρ Φρανκ. Σ' εκείνη την οδό της συνοικίας Κρόιτςμπεργκ είχαν τα γραφεία τους πολλές εφημερίδες και εκδότες.

«Μη σε βγάλω απ' το δρόμο σου. Να μας αφήσεις στη Λάιπτσιγκερ Στράσε».

«Θα σε πήγαινα μετά χαράς στην πόρτα του γραφείου σου, αλλά υποθέτω ότι δε θα θέλεις να σε δουν οι αριστεροί φίλοι σου να βγαίνεις από το αυτοκίνητο ενός πεφυσιωμένου πλουτοκράτη». Ο τόνος του ήταν κάπου μεταξύ χιούμορ και εχθρότητας. Η μητέρα τού χαμογέλασε γοητευτικά.

«Δεν είσαι πεφυσιωμένος, Λούντι. Λίγο στρουμπουλός μόνο». Και τον χάιδεψε στο στήθος. Εκείνος γέλασε.

«Πήγαινα γυρεύοντας», είπε κι η ένταση χαλάρωσε. Ο χειρ Φρανκ έπιασε το σωλήνα της ενδοεπικοινωνίας και έδωσε οδηγίες στον Ρίτερ.

Η Κάρλα ήταν ενθουσιασμένη που βρισκόταν σ' ένα αυτοκίνητο μαζί με τον Βέρνερ, και ήθελε να το απολαύσει συζητώντας μαζί

του. Στην αρχή, όμως, δεν έβρισκε τι να του πει. Εκείνο που ήθελε να του πει ήταν: «Πιστεύεις πως όταν μεγαλώσεις θα μπορούσες να παντρευτείς ένα κορίτσι με μαύρα μαλλιά και πράσινα μάτια, τρία χρόνια μικρότερό σου και έξυπνο;» Αντί γι' αυτό, όμως, έδειξε τα παγοπέδιλά του και ρώτησε:

«Έχεις αγώνα σήμερα;»

«Όχι, προπόνηση θα κάνουμε μετά το μάθημα».

«Σε τι θέση παίζεις;» Δεν ήξερε τίποτα για το χόκεϊ επί πάγου, αλλά στις ομάδες υπήρχαν πάντα διάφορες θέσεις.

«Στα δεξιά».

«Δεν είναι επικίνδυνο άθλημα;»

«Αν είσαι σβέλτος, όχι».

«Θα πρέπει να είσαι πολύ καλός στο πατινάζ;»

«Δεν είμαι και κακός», αποκρίθηκε μετρίοφρονα εκείνος.

Ξανά η Κάρλα έπιασε τη μητέρα της να την κοιτάζει με εκείνο το αινιγματικό χαμόγελο. Λες να είχε μαντέψει πώς αισθανόταν για τον Βέρνερ; Ένωσε να κοκκινίζει και πάλι.

Το αυτοκίνητο σταμάτησε έξω από ένα σχολείο κι ο Βέρνερ κατέβηκε.

«Γεια χαρά σε όλους!» είπε κι έτρεξε στην πόλη.

Ο Ρίτερ ξεκίνησε ξανά ακολουθώντας τη νότια όχθη του καναλιού Λάντβερ. Η Κάρλα κοίταζε τις φορτηγίδες με το σκεπασμένο με χιόνι κάρβουνο που μετέφεραν. Ένωθε κάπως απογοητευμένη. Σκοπός της όταν υπαινίχθηκε πως θα ήθελε να τις πάρουν με το αυτοκίνητο ήταν να περάσει περισσότερο χρόνο με τον Βέρνερ, κι εκείνη είχε χαράμισει την ώρα της μιλώντας για χόκεϊ.

Τι ήθελε να συζητήσει μαζί του; Ούτε αυτή το ήξερε.

Ο χερ Φρανκ είπε τότε στη μητέρα:

«Διάβασα στο *Δημοκράτη* τη στήλη σου».

«Ελπίζω να σου άρεσε».

«Λυπάμαι που γράφεις χωρίς σεβασμό για τον καγκελάριό μας».

«Πιστεύεις πως οι δημοσιογράφοι πρέπει να γράφουν με σεβασμό για τους πολιτικούς;» αποκρίθηκε κεφάλτα η μητέρα. «Πολύ ριζοσπαστικό αυτό. Τότε ο ναζιστικός Τύπος θα έπρεπε να είναι ευγενικός με τον άντρα μου! Δε θα του άρεσε όμως καθόλου».

«Προφανώς δεν εννοώ όλους τους πολιτικούς», αποκρίθηκε εκνευρισμένος ο χερ Φρανκ.

Διέσχισαν την πολύβουη Πότσνταμερ Πλατς. Αυτοκίνητα και τραμ ανταγωνίζονταν άμαξες και πεζούς σε μια χαοτική κατάσταση.

«Δεν είναι καλύτερο για τον Τύπο», είπε η μητέρα, «να μπορεί να κριτικάρει τους πάντες εξίσου;»

«Θαυμάσια ιδέα», απάντησε εκείνος. «Οι σοσιαλιστές σου όμως ζουν σε έναν ονειρικό κόσμο. Εμείς οι πρακτικοί άνθρωποι ξέρουμε ότι η Γερμανία δεν μπορεί να ζήσει μόνο με ιδέες. Οι άνθρωποι χρειάζονται ψωμί και παπούτσια και κάρβουνο».

«Συμφωνώ απολύτως», είπε η μητέρα. «Κι εγώ θα ήθελα να έχω περισσότερο κάρβουνο. Κυρίως όμως θέλω η Κάρλα κι ο Έρικ να μεγαλώσουν ως πολίτες μιας ελεύθερης χώρας».

«Υπερεκτιμάς την ελευθερία. Δεν κάνει αυτή ευτυχισμένους τους ανθρώπους. Προτιμούν να έχουν ηγεσία. Εγώ θέλω ο Βέρνερ κι η Φρίντα κι ο καημενούλης ο Άξελ να μεγαλώσουν σε μια χώρα περήφανη, πειθαρχημένη και ενωμένη».

«Και για να είναι ενωμένη έχουμε ανάγκη από νεαρούς τραμπούκους με καφέ πουκάμισα που να ξυλοκοπούν ηλικιωμένους Εβραίους μαγαζάτορες;»

«Η πολιτική είναι σκληρή. Δεν μπορούμε να το αλλάξουμε αυτό».

«Αντιθέτως. Λούντβιχ, εσύ κι εγώ είμαστε ηγέτες καθέννας με το δικό του τρόπο. Έχουμε καθήκον να κάνουμε λιγότερο σκληρή την πολιτική, να την κάνουμε πιο τίμια, πιο λογική, λιγότερο βία. Αν δεν το κάνουμε αυτό, παραβαίνουμε το πατριωτικό μας καθήκον».

Ο χερ Φρανκ τσιτώθηκε.

Η Κάρλα δεν ήξερε πολλά για τους άντρες, αλλά καταλάβαινε πως δεν τους άρεσε να τους κάνουν κηρύγματα περί καθήκοντος οι γυναίκες. Φαίνεται πως η μητέρα είχε ξεχάσει να επιστρατεύσει τη γοητεία της σήμερα. Αλλά οι επικείμενες εκλογές είχαν δημιουργήσει μια μεγάλη ένταση στους πάντες.

Το αυτοκίνητο έφτασε στη Λάιπτσιγκερ Πλατς.

«Πού να σας αφήσω;» είπε ψυχρά ο χερ Φρανκ.

«Κι εδώ μια χαρά είναι».

Ο Φρανκ χτύπησε το γυάλινο χώρισμα. Ο Ρίτερ σταμάτησε το αυτοκίνητο κι έσπενσε ν' ανοίξει την πόρτα.

«Ελπίζω να γίνει σύντομα καλά η Φρίντα», είπε η μητέρα.

«Ευχαριστώ».

Κατέβηκαν κι ο Ρίτερ έκλεισε την πόρτα.

Το γραφείο απείχε αρκετά, αλλά η μητέρα δεν ήθελε να μείνει

άλλο στο αυτοκίνητο. Η Κάρλα ήλπιζε να μη μείνει τσακωμένη με τον χειρ Φρανκ η μητέρα. Αυτό θα τη δυσκόλευε να βλέπει τη Φρίντα και τον Βέρνερ, πράγμα που δεν το ήθελε καθόλου.

Ξεκίνησαν με ζωηρό βάδισμα.

«Προσπάθησε να μην κάνεις αταξίες στο γραφείο», είπε η μητέρα. Ο παρακλητικός τόνος της φωνής της συγκίνησε την Κάρλα και την έκανε να ντραπεί. Αποφάσισε λοιπόν να φερθεί άψογα.

Η μητέρα χαιρετούσε πολύ κόσμο στο δρόμο. Έγραφε τη στήλη της από τότε που θυμόταν τον εαυτό της η Κάρλα, κι ήταν γνωστή στους δημοσιογραφικούς κύκλους, όπου όλοι την αποκαλούσαν Λαίδη Μοντ.

Κοντά στο κτίριο όπου ήταν τα γραφεία του *Δημοκράτη* συνάντησαν άλλον ένα γνωστό, το λοχία Σβαπ. Είχε πολεμήσει με τον πατέρα στο Μεγάλο Πόλεμο και κούρευε ακόμα τα μαλλιά του στρατιωτικά, σαν βούρτσα. Μετά τον πόλεμο είχε δουλέψει ως κηπουρός πρώτα για τον παππού της Κάρλα κι ύστερα για τον πατέρα της. Είχε όμως κλέψει χρήματα από την τσάντα της μητέρας κι ο πατέρας τον είχε απολύσει. Τώρα, φορούσε την άσχημη στολή των ταγμάτων εφόδου, των Φαιοχιτώνων, που δεν ήταν στρατιώτες, αλλά Ναζί που δρούσαν ως επικουρικοί αστυνομικοί.

«Καλημέρα, φράου Φον Ούλριχ!» είπε δυνατά ο Σβαπ, που ήταν εντελώς ξεδιάντροπος.

Η μητέρα κούνησε ψυχρά το κεφάλι και προχώρησε.

«Αναρωτιέμαι τι κάνει εδώ», μονολόγησε ανήσυχη καθώς έμπαιναν στο κτίριο.

Το περιοδικό στεγαζόταν στον πρώτο όροφο ενός μοντέρνου κτιρίου γραφείων. Η Κάρλα ήλπιζε να μην την προσέξει κανείς, αλλά στη σκάλα συνάντησαν τον χειρ Γιόχμαν. Ήταν ένας βαρύς άντρας με χοντρά γυαλιά.

«Τι γίνεται εδώ;» είπε με το τσιγάρο στο στόμα. «Παιδικό σταθμό το κάναμε;»

Η μητέρα δεν αντέδρασε στην αγένειά του.

«Σκεφτόμουν εκείνο που είπατε τις προάλλες», του είπε. «Ότι δηλαδή οι νέοι φαντάζονται πως η δημοσιογραφία είναι ένα φανταχτερό επάγγελμα και δεν καταλαβαίνουν πόσο σκληρή εργασία απαιτεί».

Ο Γιόχμαν συνοφρυώθηκε.

«Εγώ το είπα αυτό; Όπως και να 'χει, ασφαλώς είναι αλήθεια».

«Έφερα λοιπόν κι εγώ την κόρη μου για να δει την πραγματικότητα. Πιστεύω πως θα είναι επιμορφωτικό, ιδίως αν θελήσει να γράψει κι αυτή. Θα παρουσιάσει την επίσκεψή της στην τάξη της στο σχολείο. Ήμουν σίγουρη πως θα το εγκρίνατε».

Η μητέρα αυτοσχεδίαζε, αλλά τα λόγια της ακούγονταν πειστικά. Έπειθε ακόμα και την Κάρλα. Επιτέλους, είχε βάλει μπροστά τη γοητεία της.

«Δε θα σου έρθει μια σημαντική επίσκεψη από το Λονδίνο σήμερα;» ρώτησε ο Γιόχμαν.

«Ναι, η Έθελ Λέκουιθ. Μα είναι παλιά φίλη, γνωρίζει την Κάρλα από μωρό».

Ο Γιόχμαν κάλμαρε κάπως.

«Χμ... Καλά. Σύσκεψη σε πέντε λεπτά, πάω να πάρω τσιγάρα».

«Θα σας τα φέρει η Κάρλα». Η μητέρα γύρισε στην κόρη της. «Τρεις πόρτες πιο κει είναι ένα καπνοπωλείο. Ο κύριος Γιόχμαν καπνίζει Ροτ-Χέντλε».

«Με βγάζεις από τον κόπο», είπε ο Γιόχμαν κι έδωσε στην Κάρλα ένα μάρκο. Κι η μητέρα της είπε:

«Θα με βρεις στο τέρμα της σκάλας, δίπλα στο συναγερμό της πυρκαγιάς». Στράφηκε ύστερα στον Γιόχμαν, τον έπιασε αγκαζέ και του είπε εμπιστευτικά: «Νομίζω πως το τεύχος της περασμένης βδομάδας ήταν το καλύτερο που έχουμε βγάλει ως τώρα».

Η Κάρλα βγήκε τρέχοντας στο δρόμο. Η μητέρα τα είχε βολέψει, χρησιμοποιώντας το χαρακτηριστικό της μείγμα θάρρους και γοητείας. «Εμείς οι γυναίκες», έλεγε συχνά, «πρέπει να χρησιμοποιούμε όλα τα όπλα που έχουμε στη διάθεσή μας». Τώρα που το σκεφτόταν η Κάρλα, έβλεπε πως το ίδιο είχε κάνει κι αυτή για να καταφέρει να τις πάρει στο αυτοκίνητό του ο χειρ Φρανκ. Τελικά, μπορεί να ήταν σαν τη μητέρα της. Ίσως γι' αυτό να είχε χαμογελάσει έτσι περίεργα η μητέρα. Μπορεί να έβλεπε τον εαυτό της πριν από τριάντα χρόνια.

Στο καπνοπωλείο υπήρχε ουρά. Λες και οι μισοί δημοσιογράφοι του Βερολίνου αγόραζαν τα τσιγάρα της ημέρας. Με τα πολλά, η Κάρλα πήρε ένα πακέτο Ροτ-Χέντλε κι επέστρεψε στο κτίριο του Δημοκράτη. Βρήκε εύκολα το συναγερμό, ένα μεγάλο μοχλό τοποθετημένο στον τοίχο, αλλά η μητέρα δεν ήταν στο γραφείο της. Προφανώς είχε πάει στη σύσκεψη.

Η Κάρλα άρχισε να περπατάει στο διάδρομο. Όλες οι πόρτες

ήταν ανοιχτές και στα περισσότερα δωμάτια δεν υπήρχε κανείς, εκτός από μερικές γυναίκες που μάλλον ήταν δακτυλογράφοι και γραμματείς. Στο πίσω μέρος του κτιρίου υπήρχε μια κλειστή πόρτα που έγραφε «Αίθουσα Συνσκέψεων». Η Κάρλα άκουγε από μέσα αντρικές φωνές να λογομαχούν. Χτύπησε την πόρτα, μα δεν της απάντησε κανείς. Δίστασε μια στιγμή, κι ύστερα άνοιξε και μπήκε.

Το δωμάτιο ήταν γεμάτο καπνό από τσιγάρο. Γύρω στους οχτώ με δέκα ανθρώπους κάθονταν σ' ένα μακρύ τραπέζι. Η μητέρα ήταν η μοναδική γυναίκα εκεί. Όλοι σώπασαν έκπληκτοι όταν η Κάρλα πήγε στην κορυφή του τραπεζιού και έδωσε στον Γιόχμαν τα τσιγάρα και τα ρέστα του. Η σιωπή τους την έκανε να νομίσει πως είχε κάνει κάτι κακό. Ο Γιόχμαν όμως την ευχαρίστησε.

«Παρακαλώ, κύριε», του απάντησε και έκανε μια μικρή υπόκλιση.

Οι άντρες γέλασαν, κι ένας είπε:

«Καινούρια βοηθός, Γιόχμαν;» Κι η Κάρλα κατάλαβε πως όλα ήταν εντάξει.

Βγήκε γρήγορα από το δωμάτιο κι επέστρεψε στο γραφείο της μητέρας της. Δεν έβγαλε το παλτό της, το κτίριο ήταν κρύο. Κοίταξε γύρω. Πάνω στο γραφείο βρίσκονταν ένα τηλέφωνο, μια γραφομηχανή και στοιβές χαρτί και καρμπόν.

Δίπλα στο τηλέφωνο έστεκε μια κορνιζαρισμένη φωτογραφία εκείνης, του Έρικ και του πατέρα. Είχε τραβηχτεί μια ηλιόλουστη μέρα πριν από δύο χρόνια, στη λίμνη Βάνζε, καμιά εικοσιπενταριά χιλιόμετρα από το κέντρο του Βερολίνου. Ο πατέρας φορούσε σορτς. Χαμογελούσαν όλοι. Ο Έρικ δεν είχε αρχίσει ακόμα να κάνει το σοβαρό και σκληρό άντρα.

Υπήρχε άλλη μια φωτογραφία μόνο, κρεμασμένη στον τοίχο, που έδειχνε τη μητέρα με τον ήρωα των Σοσιαλδημοκρατών Φρίντριχ Έμπερτ, πρώτο Πρόεδρο της Γερμανίας μετά τον πόλεμο. Αυτή είχε τραβηχτεί πριν από δέκα περίπου χρόνια. Η Κάρλα χαμογέλασε βλέποντας το άχαρο φόρεμα της μητέρας της και το αγορίστικο κούρεμά της. Έτσι πρέπει να ήταν η μόδα τότε, σκέφτηκε.

Σ' ένα ράφι υπήρχαν τηλεφωνικοί κατάλογοι, λεξικά διαφόρων γλωσσών και άτλαντες. Τίποτα ενδιαφέρον για να διαβάσει. Στο συρτάρι του γραφείου υπήρχαν μολύβια, μερικά ζευγάρια καινούρια γάντια τυλιγμένα ακόμα στο τσιγαρόχαρτό τους, ένα πακέτο σερβιέτες κι ένα καρνέ με ονόματα και αριθμούς τηλεφώνου.

Η Κάρλα γύρισε το επιτραπέζιο ημερολόγιο στη σημερινή ημερομηνία: 27 Φεβρουαρίου 1933. Ύστερα, πέρασε ένα χαρτί στη γραφομηχανή κι έγραψε το πλήρες όνομά της. Χάικε Κάρλα φον Ούλριχ. Όταν ήταν πέντε ετών, είχε δηλώσει ότι δεν της άρεσε το Χάικε και ήθελε όλοι να τη φωνάζουν με το δεύτερο όνομά της. Είχε εκπλαγεί όταν η οικογένειά της το δέχτηκε.

Κάθε πλήκτρο της γραφομηχανής έκανε ένα μεταλλικό λεβιεδάκι να σηκώνεται και να χτυπάει το χαρτί πάνω από μια μελανοταινία, τυπώνοντας έτσι ένα γράμμα. Όταν κατά λάθος πάτησε δυο πλήκτρα μαζί, τα λεβιεδάκια κόλλησαν. Προσπάθησε να τα ξεκολλήσει, μα δεν τα κατάφερε. Πάτησε ένα τρίτο πλήκτρο, και τα πράγματα χειροτέρεψαν. Τώρα υπήρχαν τρία κολλημένα λεβιεδάκια. Η Κάρλα βόγκηξε. Είχε ήδη δημιουργήσει προβλήματα.

Ένας θόρυβος απ' το δρόμο τής τράβηξε την προσοχή. Σηκώθηκε και πήγε στο παράθυρο. Στη μέση του δρόμου, μια ντουζίνα Φαιοχιτώνες έκαναν παρέλαση φωνάζοντας συνθήματα: «Θάνατος σ' όλους τους Εβραίους! Οι Εβραίοι στην κόλαση!» Η Κάρλα δεν καταλάβαινε γιατί ήταν τόσο θυμωμένοι με τους Εβραίους, που εκείνης της φαίνονταν ίδιοι με όλο τον άλλο κόσμο, με μόνη διαφορά τη θρησκεία τους. Ένωσε έκπληξη βλέποντας επικεφαλής της πορείας το λοχία Σβαπ. Τον είχε λυπηθεί όταν απολύθηκε, ήξερε πως δύσκολα θα έβρισκε άλλη δουλειά. Στη Γερμανία υπήρχαν εκατομμύρια άνθρωποι που έψαχναν για δουλειά. Έφταιγε η οικονομική κρίση, έλεγε ο πατέρας της. Η μητέρα όμως είχε πει: «Πώς μπορούμε να έχουμε έναν κλέφτη στο σπίτι μας;»

Τώρα, οι Φαιοχιτώνες φώναζαν ρυθμικά ένα άλλο σύνθημα: «Σπάστε τα εβραϊκά έντυπα!» Ένας πέταξε ένα σάπιο λάχανο στην πόρτα μιας μεγάλης εφημερίδας. Κι ύστερα η Κάρλα τους είδε με φρίκη να στρέφονται προς το κτίριο μέσα στο οποίο βρισκόταν.

Τραβήχτηκε στη γωνία του παραθύρου, με την ελπίδα πως δε θα την έβλεπαν. Οι άντρες σταμάτησαν απέξω, φωνάζοντας πάντα ρυθμικά. Κάποιος πέταξε μια πέτρα. Χτύπησε το παράθυρο της Κάρλα χωρίς να το σπάσει, αλλά εκείνη άφησε μια φοβισμένη κραυγούλα. Την επόμενη στιγμή μπήκε στο γραφείο μια δακτυλογράφος, μια νέα με κόκκινο μπερέ.

«Τι συμβαίνει;» ρώτησε και κοίταξε από το παράθυρο. «Ωχ, διάολε!»

Οι Φαιοχίτωνες μπήκαν στο κτίριο κι η Κάρλα άκουσε μπότες στις σκάλες. Τρομοκρατήθηκε. Τι θα έκαναν;

Ο λοχίας Σβαπ μπήκε στο γραφείο της μητέρας. Δίστασε σαν είδε δυο θηλυκά, μα αμέσως βρήκε το θάρρος του. Σήκωσε τη γραφομηχανή και την πέταξε στο παράθυρο, σπάζοντας το τζάμι. Η Κάρλα κι η δακτυλογράφος τσίριξαν.

Μπήκαν κι άλλοι Φαιοχίτωνες, φωνάζοντας τα συνθήματά τους. Ο Σβαπ άρπαξε τη δακτυλογράφο απ' το μπράτσο.

«Λοιπόν, αγάπη μου», της είπε, «πού είναι το χρηματοκιβώτιο;»

«Στο αρχείο!» αποκρίθηκε τρομοκρατημένη εκείνη.

«Δείξε μου».

«Ναι, ναι, ό,τι πεις!»

Την πήρε και βγήκαν από το δωμάτιο.

Η Κάρλα έβαλε τα κλάματα, μα αμέσως κατάφερε να ανακτήσει την αυτοκυριαρχία της.

Σκέφτηκε να κρυφτεί κάτω απ' το γραφείο, μα δίστασε. Δεν ήθελε να τους δείξει πόσο φοβόταν. Κάτι μέσα της της έλεγε να τους αγηγήσει.

Τι να έκανε όμως; Αποφάσισε να ειδοποιήσει τη μητέρα της.

Πήγε στην πόρτα και κοίταζε στο διάδρομο. Οι Φαιοχίτωνες μπεινόβγαιναν στα γραφεία, δεν είχαν φτάσει ακόμα στο βάθος του διαδρόμου. Η Κάρλα δεν ήξερε αν αυτοί που βρίσκονταν στην αίθουσα συσκέψεων μπορούσαν ν' ακούσουν τη φασαρία. Έτρεξε όσο πιο γρήγορα μπορούσε προς τα κει, μα μια κραυγή τη σταμάτησε. Κοίταξε σ' ένα δωμάτιο και είδε τον Σβαπ να ταρακουνάει τη δακτυλογράφο με τον κόκκινο μπερέ και να της φωνάζει:

«Πού είναι το κλειδί;»

«Δεν ξέρω! Αλήθεια λέω, τ' ορκίζομαι!»

Η Κάρλα έγινε έξω φρενών. Ο Σβαπ δεν είχε δικαίωμα να συμπεριφέρεται έτσι σε μια γυναίκα.

«Αφησέ την ήσυχη, Σβαπ κλέφτη!» φώναξε.

Ο Σβαπ της έριξε ένα βλέμμα γεμάτο μίσος κι η Κάρλα τρομοκρατήθηκε. Το βλέμμα του Σβαπ μετακινήθηκε πίσω της, και είπε:

«Πάρε από δω τη μικρή».

Κάποιος την έπιασε από πίσω.

«Εβραϊόπουλο είσαι;» είπε μια αντρική φωνή. «Δείχνεις για Εβραϊόπουλο, με τέτοια μαύρα μαλλιά που έχεις».

«Δεν είμαι Εβραία!» ούρλιαξε καταφοβισμένη η Κάρλα.

Ο Φαιοχίτωνας την πήρε σηκωτή και την πήγε στο γραφείο της μητέρας της. Η Κάρλα έχασε την ισορροπία της κι έπεσε στο πάτωμα.

«Εκεί να μείνεις», της είπε αυτός κι έφυγε.

Η Κάρλα σηκώθηκε. Δεν είχε χτυπήσει. Ο διάδρομος ήταν γεμάτος Φαιοχίτωνες τώρα, δεν μπορούσε να πάει στη μητέρα της. Έπρεπε όμως να καλέσει βοήθεια.

Κοίταξε έξω απ' το σπασμένο παράθυρο. Κόσμος είχε αρχίσει να μαζεύεται στο δρόμο. Δυο αστυφύλακες στέκονταν και συζητούσαν.

«Βοήθεια! Αστυνομία, βοήθεια!» τους φώναξε η Κάρλα.

Εκείνοι την είδαν κι έβαλαν τα γέλια.

Αυτό την εξαγρίωσε κι ο θυμός λιγόστεψε το φόβο της. Κοίταξε πάλι στο διάδρομο. Το βλέμμα της έπεσε στο συναγερμό της πυρκαγιάς. Πήγε κοντά κι έπιασε το μοχλό.

Δίστασε. Συναγερμό σήμαινες μόνο όταν ξεσπούσε πυρκαγιά. Μια ανακοίνωση δίπλα στο μοχλό προειδοποιούσε για βαριά πρόστιμα σε άσκοπη χρήση.

Αδιαφόρησε και κατέβασε το μοχλό.

Για μια στιγμή δεν έγινε τίποτα. Ίσως ήταν χαλασμένος ο μηχανισμός.

Ύστερα όμως ο ήχος μιας σειρήνας πλημμύρισε το κτίριο, μια δυναμώνοντας, μια χαμηλώνοντας.

Αμέσως σχεδόν εμφανίστηκαν στο βάθος του διαδρόμου αυτοί που ήταν στην αίθουσα συσκέψεων. Πρώτος, ο Γιόχμαν.

«Τι στο διάβολο συμβαίνει εδώ;» φώναξε οργισμένος.

«Αυτή η εβραϊοκομμουνιστική φυλλάδα πρόσβαλε τον αρχηγό μας, και την κλείνουμε», απάντησε ένας Φαιοχίτωνας.

«Έξω απ' το γραφείο μου!»

Ο Φαιοχίτωνας τον αγνόησε και μπήκε σ' ένα δωμάτιο. Την άλλη στιγμή ακούστηκε μια γυναικεία κραυγή κι ένας κρότος σαν να αναποδογύριζε ένα μεταλλικό γραφείο.

Ο Γιόχμαν στράφηκε σε έναν δικό του.

«Σνάιντερ, κάλεσε αμέσως την αστυνομία!»

Η Κάρλα όμως ήξερε πως η αστυνομία ήταν ήδη εκεί και δεν έκανε τίποτα.

Η μητέρα της άνοιξε δρόμο κι ήρθε τρέχοντας.

«Είσαι καλά;» φώναξε και την αγκάλιασε. Η Κάρλα όμως δεν ήθελε να την παρηγορούν σαν να ήταν παιδί. Έσπρωξε πέρα τη μητέρα της κι απάντησε:

«Καλά είμαι, μην ανησυχείς».

Η μητέρα της κοίταξε γύρω.

«Η γραφομηχανή μου!»

«Την πέταξαν από το παράθυρο», αποκρίθηκε η Κάρλα συνειδητοποιώντας ότι τώρα δε θα τη μάλωναν που είχε κολλήσει τα πλήκτρα.

«Πρέπει να φύγουμε από δω». Η μητέρα άρπαξε τη φωτογραφία απ' το γραφείο, έπιασε απ' το χέρι την Κάρλα και βγήκαν βιαστικά απ' το δωμάτιο.

Κανείς δεν προσπάθησε να τους εμποδίσει καθώς κατέβαιναν τρεχάλα τη σκάλα. Μπροστά τους, ένας γεροδεμένος νέος, δημοσιογράφος ίσως, είχε αρπάξει με κεφαλοκλείδωμα ένα Φαιοχίτωνα και τον έσερνε έξω από το κτίριο. Η Κάρλα κι η μητέρα της τους ακολούθησαν. Πίσω τους ήρθε άλλος ένας Φαιοχίτωνας.

Σέρνοντας πάντα τον αιχμάλωτό του, ο δημοσιογράφος πλησίασε τους δυο αστυνομικούς.

«Συλλάβετέ τον», είπε. «Τον βρήκα να ληστεύει το γραφείο μας. Στην τσέπη του θα βρείτε ένα κλεμμένο κουτί καφέ».

«Αφήστε τον, παρακαλώ», είπε ο πιο ηλικιωμένος αστυφύλακας.

Ο δημοσιογράφος τον άφησε διστακτικά. Ο άλλος Φαιοχίτωνας πήγε και στάθηκε δίπλα στο σύντροφό του.

«Πώς λέγεστε, κύριε;» ρώτησε το δημοσιογράφο ο αστυφύλακας.

«Ρούντολφ Σμιτ, επικεφαλής του κοινοβουλευτικού ρεπορτάζ του *Δημοκράτη*».

«Ρούντολφ Σμιτ, συλλαμβάνεσαι επειδή επιτέθηκες σε αστυνομικό».

«Τι γελοιότητες είναι αυτές! Τον έπιασα να κλέβει!»

Ο αστυφύλακας έκανε νόημα στους δυο Φαιοχίτωνα.

«Πηγαίνετε τον στο Τμήμα».

Αυτοί άρπαξαν τον Σμιτ απ' τα μπράτσα. Εκείνος έκανε ν' αντισταθεί, μα άλλαξε γνώμη.

«Αυτό το επεισόδιο θα παρουσιαστεί με κάθε λεπτομέρεια στο επόμενο τεύχος του *Δημοκράτη*!» είπε.

«Δε θα υπάρξει άλλο τεύχος», αποκρίθηκε ο αστυνομικός. «Πάρτε τον».

Κατέφθασε τότε ένα πυροσβεστικό όχημα και έξι πυροσβέστες πήδηξαν από μέσα του. Ο επικεφαλής τους απευθύνθηκε με έντονο ύφος στους αστυνομικούς.

«Πρέπει να αδειάσουμε το κτίριο».

«Γυρίστε στο σταθμό σας, δεν υπάρχει φωτιά», του απάντησε ο μεγαλύτερος αστυφύλακας. «Απλώς, τα Τάγματα Εφόδου κλείνουν ένα κομμουνιστικό περιοδικό».

«Αυτό δε με αφορά εμένα», αποκρίθηκε ο πυροσβέστης. «Σήμα-νε συναγερμός και το πρώτο μας καθήκον είναι να βγάλουμε τους πάντες έξω, μαζί και τα Τάγματα Εφόδου. Θα τα καταφέρουμε και χωρίς τη βοήθειά σας». Κι οδήγησε τους άντρες του μέσα στο κτίριο.

Ξαφνικά η Κάρλα άκουσε τη μητέρα της να βάζει μια φωνή. Γύρισε και την είδε να κοιτάζει τη γραφομηχανή της που ήταν πεσμένη στο πεζοδρόμιο. Το μεταλλικό πλαίσιο είχε ανοίξει και τα εξαρτήματά της ήταν χυμένα χάμω. Πλήκτρα, στοιχεία, το κουδουνάκι στην άκρη του κυλίνδρου. Η μητέρα της την κοίταζε έτοιμη να κλάψει.

Οι πυροσβέστες οδήγησαν έξω Φαιοχίτωνες και προσωπικό του περιοδικού. Ο λοχίας Σβαπ αντιστεκόταν και φώναζε οργισμένος, «Δεν υπάρχει φωτιά!» Οι πυροσβέστες απλώς τον έσπρωξαν έξω.

Ο Γιόχανν ήρθε και είπε στη μητέρα:

«Δεν πρόλαβαν να κάνουν μεγάλες ζημιές. Τους σταμάτησαν οι πυροσβέστες. Όποιος σήμανε το συναγερμό μάς έκανε μεγάλη εξυπηρέτηση!»

Η Κάρλα ανησυχούσε πως θα τη μάλωναν που είχε σημάνει ψεύτικο συναγερμό. Τώρα όμως συνειδητοποίησε πως είχε κάνει αυτό ακριβώς που έπρεπε.

Έπιασε το χέρι της μητέρας της, που στο άγγιγμά της συνήλθε από τη θλίψη της. Σκούπισε τα μάτια της με το μανίκι της, μια κίνηση ασυνήθιστη γι' αυτήν, που έδειχνε πόσο βαθιά ταραγμένη ήταν. Αν το είχε κάνει αυτό η Κάρλα, θα της έλεγε να χρησιμοποιήσει το μαντίλι της.

«Τι κάνουμε τώρα;» Άλλη έκπληξη. Η μητέρα ήξερε πάντα τι να κάνει.

Η Κάρλα πρόσεξε δυο ανθρώπους να στέκονται κοντά τους. Ήταν μια γυναίκα στην ηλικία της μητέρας της, πολύ όμορφη, με έναν αέρα εξουσίας. Η Κάρλα την ήξερε, μα δεν μπορούσε να θυμηθεί από πού. Δίπλα της ήταν ένας άντρας αρκετά νέος, ίσως γιος της. Λεπτός, όχι πολύ ψηλός, έμοιαζε με αστέρα του σινεμά. Το πρόσωπό του θα παραήταν ωραίο αν η μύτη του δεν ήταν σπασμένη και στραβή. Κι οι δυο τους έδειχναν σοκαρισμένοι, κι ο νεαρός ήταν κατάχλομος από θυμό.

Η γυναίκα μίλησε τότε αγγλικά.

«Γεια σου, Μοντ», είπε με μια φωνή που η Κάρλα από κάπου τη θυμόταν. «Δε με γνώρισες; Η Εθ Λέκουιθ είμαι, κι αυτός είναι ο Λόιντ».

-

-

-

-